

II. ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ: ІНСТИТУЦІЙНІ АСПЕКТИ

Білоусов Євген Миколайович,
*кандидат юридичних наук,
провідний науковий співробітник
НДІ правового забезпечення інноваційного
розвитку НАПрН України*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ ДЕРЖАВИ

Економічна безпека регіонів держави, з точки зору державного управління економічними процесами, може уявлятися в якості складного об'єкта управлінсько-розпорядчої дії центральних органів державної влади, їх представництв в регіоні та органів регіональної влади, а також органів місцевого самоврядування. Як відомо, економічна безпека регіону – це такий стан його економічної підсистеми, який підтримує та дає можливість реалізувати економічні інтереси, сприяє підтриманню і підвищенню стійкості територіального розвитку та забезпечує незалежність від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз. Отже, економічна безпека регіону одночасно знаходиться в зоні інтересів політичного керівництва країни, яке представлено через центральні органи державної влади та регіональної еліти, яка найчастіше впливає на формування регіональних органів влади. Така зона інтересів може ототожнюватися із зоною відповідальності, але, враховуючи постійні та навіть перманентні процеси політичного і елітарного протистояння, економічна безпека окремого взятого регіону є скоріше таким об'єктом управління, щодо якого діють два вектори сил. При чому такі вектори не завжди мають єдиний на-

пряма, а враховуючи той факт, що найчастіше економічно всі регіони держави є унікальними та мають власну специфіку розвитку, то такі вектори потенційно можуть бути протилежними. Справа в тому, що завдання центрального Уряду стосовно економічної безпеки регіонів полягає у створенні таких умов, за яких би досягалася максимальна паритетність економічного розвитку останніх. Тобто державна влада має вирішувати питання збалансованого розвитку територій, але, враховуючи ті умови, які мають глибоке історичне підґрунтя, така збалансованість досягається вкрай рідко.

Відтак, проблема економічної безпеки регіонів вирішується шляхом зіставлення загальнодержавної стратегії регіонального розвитку; прагнень та цілей розвитку регіонів, що є результатом бачення соціально-економічного становища відповідних територій місцевими елітами; рівнем та якістю економічних потреб населення. Але в такий спосіб досягається лише побудова дерева цілей відносно бачення кінцевого стану системи економічної безпеки регіону. Такий стан повинен враховувати і загальнодержавну стратегію національної безпеки, і стратегію регіонального розвитку, і стратегію міжрегіонального співробітництва. Останнє набуває окремої і надзвичайної актуальності у випадку транскордонності регіонів та їх залучення у процеси міждержавної економічної кооперації. Отже, цілком виправданим слід вважати таку конфігурацію суб'єктів впливу на вирішення питання цілей розвитку системи економічної безпеки регіону (рис. 1).

Таким чином, можна констатувати, що насправді економічна безпека регіону – як окремий об'єкт управління з боку органів державної влади досить тісно перетинається із іншими підсистемами регіону. Але при цьому слід розуміти, що саме аналізована нами система є багато в чому провідною з точки зору стабільності умов регіонального розвитку в цілому.

Суто теоретично економічна безпека регіону формується під впливом багатьох факторів зовнішнього та внутрішнього (по відношенню до самого регіону) середовища. Втім, слід пам'ятати, що система економічної безпеки регіонів є результатом та індикатором збалансованості й ефективності використання економічного простору та потенціалу регіону, просторової організації його економічного комплексу.

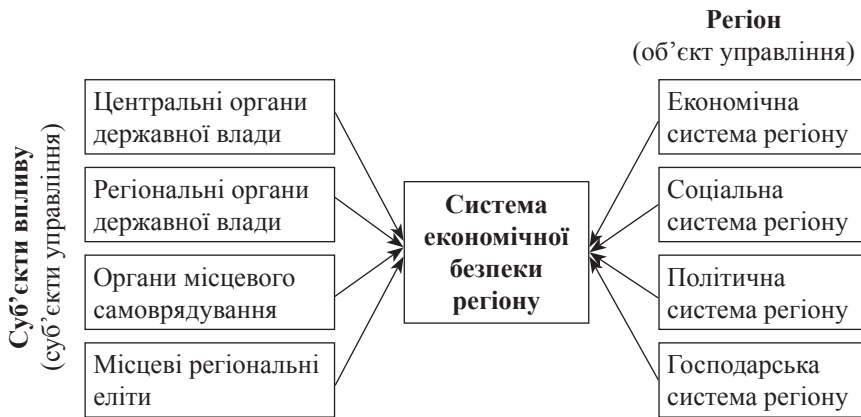

Рис. 1. Місце системи економічної безпеки регіону в конфігурації суб'єктно-об'єктних відносин регіонального управління

З точки зору економічної теорії використання географії регіону та просторового розміщення продуктивних сил й економічного потенціалу регіону економічна безпека останнього, на думку провідних учених, обумовлюється низкою ключових факторів. Фактично вона є похідною від них (табл. 1).

Таблиця 1.

Теоретичні погляди на економічну безпеку регіону

Автор	Головний фактор запоруки стабільності економічного розвитку й економічної безпеки регіону
Г. фон Тюнен [1]	раціоналізація розміщення продуктивних сил та самодостатність економічної системи регіону, можливість її існування в умовно замкненому циклі
О. М. Гуцин [2]	побудова економічних зв'язків регіону повинна відбуватися з урахуванням загальнодержавних потреб та процесів, а самі зв'язки мають бути замінними
В.В. Леонтев [3]	оптимізація розміщення економічного потенціалу регіону шляхом досягнення мінімально можливого рівня витрат

Автор	Головний фактор запоруки стабільності економічного розвитку й економічної безпеки регіону
А. Г. Гранберг [4]	спеціалізація економічної підсистеми регіону в межах державної економічної моделі
А. Льош [5]	економічна безпека досягається через максимізацію прибутку від розміщених продуктивних сил у регіоні
Ф. Ліст [6]	економічна самодостатність регіону, в тому числі ринків збуту продукції
Маршалл А. [7]	територіальність розміщення продуктивних сил та використання економічного потенціалу має забезпечувати потреби регіону й очікування держави від економічної підсистеми останнього
Л. С. Лімонов [8]	економічна підсистема регіону повинна розвиватися таким чином, щоби у випадку настання кризових явищ, диверсифікація господарських та економічних зв'язків могла відбутися максимально швидко з мінімальними втратами
Р. Хатчинсон [9]	економічна підсистема регіону повинна забезпечуватися та підтримуватися загальнодержавною економічною системою, будучи при цьому її невід'ємним і унікальним елементом

Отже, можна дійти висновку, що економічна безпека регіону досягається за рахунок низки найбільш загальних факторів теоретико-методологічного характеру:

- економічна підсистема регіону має бути включена в економічну систему держави та відповідати загальним тенденціям промислового розвитку країни;

- тенденції розвитку та господарської (промислової) спеціалізації економіки регіону повинні відповідати його реальному економічному потенціалу;

- розміщення продуктивних сил у регіоні має відбуватися в такий спосіб, щоби досягалась максимальна самодостатність та мінімізувалися транзакційні витрати суб'єктів господарювання, зокрема на енергоресурси, логістичну складову, трудові ресурси тощо;

– економічний розвиток регіонів повинен відповідати загальним тенденціям промислового, інноваційного розвитку;

– регіональний попит повинен сприяти максимізації виробничої потужності промислового потенціалу регіону з тим, щоби забезпечити стабільний самодостатній розвиток економічної підсистеми.

Таким чином, економічна система регіону має бути одночасно максимально самодостатньою та максимально інклюзивною в економічній системі держави з тим, щоби загальнодержавні економічні процеси досягали максимального рівня інтенсифікації. При цьому рівень економічного зростання повинен бути помірним. Це стосується як держави в цілому, так і окремого регіону.

Література:

1. Чапран О. М. Корупція – загроза національній безпеці. Матеріали V Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Альянс наук», 20 березня 2009 р. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. С. 18–25.

2. Чистов С. М., Никифоров А. Є., Куценко Т. Ф. та ін. Державне регулювання економіки: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2000. 316 с.

3. Макарова Е. В. Устойчивость экономической системы в условиях глобализации мировой экономики : автореф. дис. ... канд. экон. наук. Улан-Удэ, 2006. 31 с.

4. Григорова-Беренда Л. І. Зовнішньоекономічна безпека: сутність та загрози. *Проблеми економіки*. 2010. № 2. С. 39–46.

5. Малько А. В. Правовые средства: вопросы теории и практики. *Журнал российского права*. 1998. № 8. С. 66–77.

6. Мамонова В. Державна регіональна політика: проблеми формування правової бази. *Публічне управління : теорія та практика : Асоціація докторів наук з державного управління*. Харків : Вид-во «ДокНаукДержУпр», 2010. Вип. 1. С. 59–67.

7. Мочерний С. В. Економічна теорія: посібник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2003. 656 с.

8. Малютін О.К. Критеріальні показники оцінки інвестиційної безпеки національної економіки URL: <http://nauka.zinet.info/13/malyutyn.php> (дата звернення: 01.12.2017).

9. World Exports as Percentage of Gross World Product. *Global Policy Forum*. 2009. p. 27.